

'KINDEREN HEBBEN VAAK EEN ONWERKELIJK BEELD VAN HUN OUDERS'

Theatericoon Arthur Miller staat bij de kenners bekend als 'beroepsverknaller van de American Dream', mocht zich even meneer Marilyn Monroe noemen en stond - volgens Robby Cleiren van De Roovers - op een heel *schone* manier in de wereld.

woord Katrien Brys
beeld Johannes Vande Voorde

Na hun succesvolle bewerking van Millers *Van de brug af gezien* in 2004, tekenen De Roovers nu voor zijn *All My Sons* - een klassieke tragedie over oorlogsprofitaat en het oerconflict tussen vaders en zonen.

Robby Cleiren: 'All My Sons schetst het verhaal van de Kellers, een doorsnee *middleclass*gezin anno 1947. Pa Keller verkocht tijdens de oorlog vliegtuigonderdelen aan het leger. Met medeweten van hem en een vennoot werd een defecte lading cilinderkoppen afgeleverd, met de dood van twintig Amerikaanse piloten tot gevolg. Zelf verloor Joe zijn oudste zoon Larry in de oorlog. Chris, de jongste Kellerzoon, is verliefd op Ann, de voormalige verloofde van Larry, en wil met haar trouwen. Maar dat is dan weer zeer tegen de zin van moeder Keller. Zij blijft vasthouden aan het idee dat Larry nog in leven is, omdat ze anders de vreselijke daad van haar echtgenoot onder ogen moet zien.'

dat Larry nog in leven is. Pas wanneer de zoon van de vennoot komt aandraven met de onbetwistbare waarheid, beginnen de leugens te wankelen en wordt er een bom onder het gezin geplaatst. Zoals je wel vaker ziet bij Miller, moet de schuld voor de misdaad vereffend worden voor de orde in de kosmos hersteld is.'

VADERS VS ZONEN

Eveneens klassiek is het vader-zoonconflict. Hoe sta je daar tegenover, nu je zelf twee kinderen hebt?

'Mijn kinderen zijn nog erg klein. Die problematische vader-zoonverhouding bekijk ik dus vooral vanuit de ervaringen met mijn eigen vader. Wat bij Miller sterk terugkomt is de neiging van kinderen om zich een totaal onwerkelijk beeld van hun ouders te vormen. Chris Keller kan zijn vader niet zien zoals hij écht is - een gewoon mens die zwak kan zijn en fouten maakt - maar enkel als een onfeilbaar boegbeeld van rechtschapen-

Robby en zontje Oskar: 'Kinderen hebben soms een totaal onwerkelijk beeld van hun ouders.'

wereld waarin ze leven. Hij verwijst daarnaar in de titel met: 'They were all my sons'.

'Keller stelt dat hij alleen maar goed wou doen voor zijn gezin. Het was oorlog, maar dankzij hem konden ze in goede omstandigheden overleven. Het stuk speelt zich af in de achtertuin van de Kellers, waar de rest van de wereld weg lijkt en dus niet hun probleem is. Nu, Joe Keller betaalt een hoge prijs voor zijn enge visie. Zijn zoon Larry pleegt zelfmoord - overmand door schuldgevoelens om wat er door zijn vaders schuld met zijn medepiloten is gebeurd. Het fantastische aan Miller is dat de mensen zich met alle personages kunnen identificeren. Hij schreef atypisch Amerikaans: er zijn geen helden of slechteriken. Een klein menselijk verhaal linkt hij op een heel *schone* manier aan iets grootser.'

DE GOEDE SLECHTERIK

Is die maatschappelijke insteek een van de redenen waarom Miller jullie zo goed ligt?

'Deels. Er is eens aan Miller gevraagd wat volgens hem een groot schrijver typeerde en hij kwam na lang overwegen uit op 'verontwaardiging'. Over hoe de wereld soms in elkaar zit, en

over je daar niet bij kunnen of willen neerleggen. Ik ben afgestapt van het idee dat toneel de wereld zou kunnen veranderen. Theater maken is voor mij net zo goed het trainen van empathische vermogens. Je wilt mensen aanporren om zich eens te verplaatsen in het perspectief van een ander. Daarbij vertrek je vaak vanuit een thematiek die je zelf bezig houdt.

Neem nu zo'n film als *An Unconvenient Truth* van Al Gore over de opwarming van de aarde. In dit deeltje van de wereld zijn we met ons gat in de boter gevallen, en toch neemt de bezorgdheid rond het klimaat elke dag toe. Als we de prijs voor onze levensstijl niet zelf betalen, dan zijn het onze kinderen en kleinkinderen die dat zullen doen. Ook dat zijn vragen die Miller oproept en dat is net het spannende en confronterende aan zijn teksten. Als je hem goed leest, ontdek je niet alleen veel over hoe de wereld in elkaar zit, maar ook over jezelf.'

'Theater maken is voor mij het trainen van empathische vermogens'

Een complexe plot die alle elementen bevat van een Griekse tragedie, dat was spek voor de bek van De Roovers?

'Absoluut. Bij een goed stuk krijg je het gevoel dat het over heel veel gaat. Over morele verantwoordelijkheid, maar ook over hoe iedereen in dat gezin zijn eigen levensleugen in stand houdt. Zo weet moeder Keller maar al te goed dat haar echtgenoot boter op zijn hoofd heeft, maar ze is bereid om zijn schuld toe te dekken, zolang hij in haar droom meegaat

heid. Daarom vindt hij het zo moeilijk om hem zijn misstap te vergeven. Dat herkende ik enorm. Ik heb een tijd zo opgekeken naar mijn vader dat ik dacht dat ik hem nooit zou kunnen evenaren, en omgekeerd heeft mijn keuze om toneel te gaan spelen voor heel wat conflicten gezorgd. Gelukkig hebben we elkaar ondertussen leren appreciëren om wie we echt zijn. Nu kunnen we gewoon genieten van de tijd die ons gegund is.'

Miller vond dat de mensen zelf verantwoordelijk zijn voor de

All My Sons, van 21 tot 24 maart om 21u in Fort 4 (hangar 60, Froe Froe), 2640 Mortsel. Info: 03/238.91.81 en www.deroovers.be.